

Palaute osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

PROJEKTIN NIMI Utajärvi Mustikkakankaan asemakaavan muutos ja laajennus suurteollisuutta varten	Kaavan laatija Elina Marjakangas Arkkitehti YKS 519	Päiväys 15.12.2025
--	---	-----------------------

Mustikkakankaan asemakaavan laajennuksen osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli yleisesti nähtävillä 22.8.-23.9.2024. Suunnitelmasta saatiin seuraavat lausunnot. Mielipiteitä ei jätetty.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta jätetyt lausunnot kirjataan tiedoksi ja huomioidaan kaavan valmistelussa.

Sisällysluettelo

Lausunnot	1
1. Tukes, 13.9.2024	1
2. Pohjois-Pohjanmaan museo / arkeologia, 12.9.2024	2
3. Pohjois-Pohjanmaan museo / kulttuuriympäristö ja maisema, 23.9.2024	4
4. Väylävirasto / lausunto rautateiden näkökulmasta, 16.9.2024	4
5. Fingrid, 12.9.2024	6
6. Oulun seudun sähkö, 22.9.2024	6

Lausunnot

1. Tukes, 13.9.2024

Asia

Utajärven kunta suunnittelee Mustikkakankaan alueelle uutta suurteollista toimintaa. Mustikkakangas on Utajärvellä sijaitseva teollisuusalue, jolla toimii useita yrityksiä kuten saha sekä puunjalostukseen, rakennusalaan ja energia-alaan erikoistuneita yrityksiä. Mustikkakankaan asemakaavaa laajennetaan nykyisen teollisuusalueen kaakkoispuolelle noin 136 hehtaarin suuruiselle alueelle uutta suurteollisuutta varten. Mustikkakankaan nykyinen teollisuusalue ja suunnittelualue sijaitsevat valtatie 22 ja Oulu-Kajaani ratayhteyden välisellä alueella. Nykyinen teollisuusalue sijaitsee noin 2-3 km etäisyydellä Utajärven kirkonkylästä ja suunnittelualue noin 3-4 km etäisyydellä Utajärven kirkonkylästä kaakon suuntaan.

Utajärven kunnan ja mahdollisen hanketoimijan tavoitteena on kehittää suunnittelualueelle suurteollista toimintaa. Asemakaavan tarkoitus on mahdollistaa vihreän siirtymän hankkeiden toteutuminen eli vetyteollisuutta. Asemakaava laaditaan lähtökohtaisesti teollisuus- tai varastorakennusten alueeksi, jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen (kaavamerkintä T/kem). Asemakaava ohjaa alueen rakentamista ja siinä osoitetaan tulevan teollisuusalueen liittyminen ympäristöönsä.

Lausunto

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on tutustunut yllä mainittuun lausuntopyyntöönne. Tukes antaa lausuntonsa kemikaaliturvallisuuslainsäädännön näkökulmasta (390/2005).

Tukesin näkemyksen mukaan kaavamutokselle ei ole estettä käytössä olevien tietojen ja selvitysten perusteella.

T/kem-kaava tai kaavamääräyksissä maininta kaavan soveltuvuudesta kemikaalilaitokselle mahdollistaa laajamittaisen Seveso III -direktiivin mukaisen suuronnettomuusvaarallisen laitoksen sijoittamisen alueelle. Tukes pyytää huomioimaan alueen kaavoituksessa YM:n ohjekirjeessä (YM/501/2015) T/kem -kaava-alueita koskevat suositukset, kuten riskille alttiiden toimintojen sijoitus riittävän etäälle, tuotantolaitosten toiminnan laajenemisvara, evakuointitarpeet ja pelastuslaitoksen toimintaedellytykset.

Soveltuva kaava ei yksistään varmista kemikaalikohteen sijoittumista. Tukes arvioi lupakäsittelyssään laitoksen sijoittamisen edellytykset huomioiden mahdollisten onnettomuuksien seuraukset ja seurausten ulottumisen laitosalueen ulkopuolelle.

Tukesin valvonnassa oleville kemikaalikohteille määritellään ns.konsultointivöhykkeet. Konsultointivöhykkeellä tapahtuvista kaavoitusmuutoksista tai merkittävämmästä rakentamisesta pyydetään lausuntoTukesilta ja pelastusviranomaiselta. Lisätietoa ja linkki konsultointivöhykelistaan:

[Maankäytön suunnittelu | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\)](#)

2. Pohjois-Pohjanmaan museo / arkeologia, 12.9.2024

Tämä Pohjois-Pohjanmaan museon lausunto koskee arkeologista kulttuuriperintöä.

Suunnittelualue (ns. Orikangas 3) sijaitsee Utajärven keskustaajamasta noin 4,5 km kaakkoon. Oulujoen länsipuolelle Kajaanintien (vt 22) ja Oulu-Kajaani junaradan väliselle alueelle sijoittuvan suunnittelualueen pinta-ala on noin 136 ha. Asemakaavan tarkoitus on mahdollistaa suurteollinen toiminta suunnittelualueella mahdollistamalla vihreän siirtymän hankkeiden toteutuminen eli vetyteollisuuden sijoittuminen alueella. Asemakaava laaditaan lähtökohtaisesti teollisuus- tai varastorakennusten alueeksi, jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen (kaavamerkintä T/kem).

Suunnittelualueen pohjois- ja itäosan kattavassa osayleiskaavassa (2017) on osoitettu kaksi sen laatimisen yhteydessä tehdyssä arkeologisessa inventoinnissa (2013) todettua muinaismuistolain (1963/295) tarkoittamaa kiinteää muinaisjäännettä: Orikangas 1 (muinaisjäännettönnus 1000023676) ja Orikangas 2 (1000023677). Osayleiskaavassa (2017) on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaisiin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin (RKY) kuuluva historiallinen tielinjaus, Keisarintie. Yleiskaavan määräyksen mukaan tien linjaus ja suhde ympäristöön on säilytettävä. Tie jatkuu myös nyt kyseessä olevalle suunnittelualueelle ja tämän kautta edelleen etelään. Suunnittelualueelle sijoittuu kiinteäksi muinaisjäännekseksi katsottava osuus Keisarintiestä (Keisarintie Orikangas, 1000046436).

Orikangas 1 on kivikautinen asuinpaikka, jossa vuoden 2013 inventoinnin aikana on havaittu kaksi löytökeskittymää välittömästi Keisarintien eteläpuolelta hiekalla olleista äestysurista, tien pohjoispuolta ei tuolloin oltu hakattu. Tien pohjoispuolella 2023 tehdyssä tarkkuusinventoinnissa ei todettu merkkejä asuinpaikasta.

Orikangas 2 on kuoppakohde, jossa vuoden 2013 inventoinnin aikana on havaittu useita epämääräisiä kuoppia, joista osa on tulkittu mahdollisiksi pyyntikuopiksi. Kohteen luonne jäi inventoinnissa epäselväksi.

Suunnittelualueen keskiosassa sijaitseva muinaisjäännekohte Keisarintie Orikangas on kosteikkokohdalla oleva osuus Keisarintietä, jossa on vuoden 2006 tieinventoinnin (Vanha Oulu-Kajaani-maantie. Tieinventointi Utajärveltä Kajaaniin, Oulu 2006) mukaan suossa säilyneitä puisia tierakenteita. Kohteen museokartan mukainen rajaus on ohjeellinen.

Jotta kaavahankkeen vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön voidaan arvioida, tulee suunnittelualueella tehdä täydentävä ja ajantasaistava arkeologinen selvitys, jossa tarkastetaan tunnettujen kohteiden nykytilanne sekä selvitetään niiden laatua ja laajuutta. Vuoden 2013

inventoidun osayleiskaavan alueella riittää sieltä tunnettujen kohteiden nykytilanteen selvittäminen alla olevan mukaisesti. Osayleiskaavan ulkopuolella tulee tehdä kattava inventointi, jossa selvitetään, onko alueella ennestään tuntemattomia arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita. Suunnittelualueelta ei ole tiedossa löytöilmoituksia (Ilppari) tai muita tietoja, jotka eivät näy muinaisjäännösrekisterissä.

Arkeologiset tutkimukset tunnetuissa kohteissa toteuttaa seuraavasti.

Kohteen Orikangas 1 tunnetuilla löytöalueilla Keisarintien eteläpuolella tulee inventoinnin aikana tehdä tarkkuusinventointia, jolla selvitetään, onko näillä pienilaisilla löytökohdilla säilynyt jälkiä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Kohteessa Orikangas 2 tulee selvittää alueella olevien kuoppien luonne nyt tiedossa olevaa tarkemmin mukaan lukien myös ne kuopat, jotka eivät ole alakohteina tai jotka ovat nykyisten aluerajauksen ulkopuolella. Orikankaan alueella on tarkan laserkeilausaineiston mukaan varsin runsaasti kuoppia myös muinaisjäännösrajausten ulkopuolella, etenkin luoteessa. Todennäköisesti valtaosa kuopista on suhteellisen nuoria, oleellista on selvittää, onko Orikankaan kuoppien joukossa kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Kohteessa Keisarintie Orikangas tulee tarkkuusinventoinnissa selvittää tien vanha linjaus notkelman kohdalla sekä se, onko suossa säilyneitä tiehen liittyviä rakenteita ja se kuinka laajalla alueella niitä on, jotta kohteelle voidaan esittää perusteltu aluerajaus.

Lisäksi kaava-alueella tulee toteuttaa maastoinventointi, jossa selvitetään, onko alueella ennestään tuntemattomia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muuta arkeologista kulttuuriperintöä. Kaikille kohteille tulee määritellä aluerajaus.

Muinaismuistolain 15 §:n perusteella hankkeen toteuttaja vastaa arkeologisten tutkimusten kustannuksista. Tietoa arkeologisten kenttätöiden tilaamisesta sekä lista arkeologisista toimijoista on Museoviraston verkkosivuilla ks. lähemmin (Arkeologisten kenttätöiden tilaaminen - Museovirasto). Kenttätöiden toteutus ja raportointi tulee tehdä Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeiden mukaisesti, [\(arkeologisten kenttätöiden laatuohje 2020.pdf \(museovirasto.fi\)\)](#).

Tämä lausunto tulee liittää tarjouspyynnön liitteeksi tai muuten toimittaa valitulle toimijalle

Valitun toimijan tulee hakea tunnettuihin kohteisiin tutkimuslupa. Kenttätutkimusten aloittamisesta ja ajankohdasta tulee ilmoittaa hyvissä ajoin Pohjois-Pohjanmaan museoon.

Ennen raportin liittämistä hankeaineiston liitteeksi se tulee toimittaa digitaalisena paikkatietoaineistoinen (kohteet, aluerajaukset) arviointia varten alueelliseen vastuumuseoon (Pohjois-Pohjanmaan museo, kulttuuriymparisto.ppm@ouka.fi). Arvioinnissa varmistetaan, että selvitys vastaa sille asetettuja tavoitteita ja tarkastetaan se niin, että lopullisessa hankeaineistoon liitettävässä raportissa ei ole virheellisiä koordinaatti- tms. tietoja. Tutkimusraporttien tiedot tallennetaan myös muinaisjäännösrekisteriin, jonka tietoja voi selata kaikille avoimessa Kulttuuriympäristön palveluikkunassa www.kyppi.fi. Museo toimittaa raportin myöhemmin Museovirastoon, jossa se aikanaan tallennetaan sähköiseen asianhallintajärjestelmään ja julkaistaan julkisessa palvelussa: <https://asiat.museovirasto.fi>. Julkaistavan raportin ei tule sisältää henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja.

Arkeologisten tutkimusten tulosten perusteella arvioidaan mahdolliset jatkotutkimustarpeet sekä kaavoituksessa huomioon otettavat suojelulinjaukset.

3. Pohjois-Pohjanmaan museo / kulttuuriympäristö ja maisema, 23.9.2024

Pohjois-Pohjanmaan museolla ei ole tässä vaiheessa huomautettavaa asiaan liittyen rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman osalta.

4. Väylävirasto / lausunto rautateiden näkökulmasta, 16.9.2024

Taustaa

Mustikkakangas on Utajärvellä sijaitseva teollisuusalue. Voimassa olevaa asemakaavaa laajennetaan nykyisen teollisuusalueen kaakkoispuolelle noin 136 hehtaarin suuruiselle alueelle. Alueelle suunnitellaan uutta vetyteollisuutta ja sen mahdollistavaa asemakaavan laajennusta. Asemakaava laaditaan lähtökohtaisesti teollisuus- tai varastorakennusten alueeksi, jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen (kaavamerkintä T/kem). Asemakaavoitettava alue on kokonaan Utajärven kunnan omistuksessa.

Suunnittelualue sijaitsee valtatie 22 ja Oulu–Kontiomäki ratayhteyden välisellä alueella. Alue on tällä hetkellä ojitettua suota ja raivattua talousmetsää. Maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaan alueen suunnittelussa on varauduttava nopean henkilöjunaliikenteen ja raskaan tavaraliikenteen edellyttämän radan rakenteen ja turvallisuuden parantamiseen, mm. tasoristeysten poistamiseen sekä kaksoisraiteeseen. Yleiskaavassa alue on osin kaavoittamatonta, osin metsäaluetta. Alue rajautuu pieneltä osin itäpuoleltaan maa- ja metsätalousalueeseen. Suunnittelualueella ei ole asemakaavaa.

Väyläviraston lausunto

Väylävirasto antaa lausuntonsa rautateiden näkökulmasta, ja muistuttaa lausunnossaan radan läheisyyteen suunnittelussa ja rakentamisessa huomioitavista seikoista.

Rata-alueen läheisyyteen rakentaminen

Kaavoituksessa tulee huomioida, että kaikki rakennuspaikan vaatimat rakenteet kyetään toteuttamaan rakennuspaikan alueella. Radan läheisyyteen rakentamisesta ei saa aiheutua turvallisuusriskiä, haittaa radan stabiliteetille, painumia rataa tai radan ja radan varusteiden siirtymiä tai muuta haittaa rautatielle tai junaliikenteelle. Radan läheisyyteen sijoitettavien rakennusten tulee olla rakennettavissa ja kunnossapidettävissä täysin korttelialueen puolelta, ja rakennuspaikan pysyvät kulkuyhteydet tulee järjestää muualta kuin rautatiealueen kautta. Suora kulkuyhteys tontilta rautatiealueelle on lähtökohtaisesti kielletty ja vaatii sopimuksen Väyläviraston kanssa. Rakennuspaikkaa palvelevien pysyvien rakenteiden, kuten esimerkiksi rakennusten perustusten, ankkurointien ja tukiseinien, ulottaminen rautatiealueelle on lähtökohtaisesti kielletty.

Rakentamisen mahdolliset vaikutukset rautatiealueen taitorakenteisiin, mm. rumpuihin ja suunnittelualueen läheisyyteen sijoittuvien Miettulan tasoristeykseen ja Poikajoen ratasiltaan, tulee huomioida. Radan stabiliteetti on suunnittelussa huomioitava Väyläviraston geoteknisten ohjeiden mukaisesti. Väylävirasto voi edellyttää hankkeeseen ryhtyvän kustannuksellaan toteuttamaan tarkkailumittauksia ja radan monitoroinnin Väyläviraston määrittämällä tavalla. Mahdollisten louhintojen osalta rautatien läheisyydessä on noudatettava Väyläviraston ohjetta Louhintatyöt rautatien läheisyydessä (Liikenneviraston ohjeita 23/2013).

Sähköradan rajoitteet

Kaikessa radan läheisyyteen sijoittuvassa rakentamisessa on huomioitava sähköradan turvallisuusepäisyydet ja niiden aiheuttamat rajoitukset rakennusten rakentamiseen, kunnossapitoon ja käyttöön. Sähköradan rakenteissa kulkee hengenvaarallinen 25 000 V jännite noin 3,5 metrin korkeudesta ylöspäin. Sivullisten tulee pysytellä kaikissa olosuhteissa

vähintään 2 metrin etäisyydellä jännitteisistä osista (myös sähköratapylväässä sijaitsevasta paluujohtimesta) ja työkonien on pysyteltävä vähintään 3 metrin etäisyydellä jännitteisistä osista.

Sähköradan osalta on noudatettava seuraavia ohjeita:

- Sähkörataohjeet (Liikenneviraston ohjeita 7/2016)
- Ratatekniset ohjeet osa 5 Sähköistetty rata (Liikenneviraston ohjeita 21/2013)
- Rautatiealueelle tulevien kiinteiden laitteiden ja rakenteiden maadoitus suunnittelu (Liikenneviraston ohjeita 3/2010).

Melu ja tärinä

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa, kohdassa terveellisestä ja turvallisesta elinympäristöstä, yhtenä tavoitteena on ehkäistä tärinästä aiheutuvia haittoja. Myös Väylävirasto edellyttää, että kaavoitettaessa alueita radan läheisyydessä on otettava huomioon mahdolliset junaliikenteen aiheuttamat melu- ja tärinähaitat. Väyläviraston näkemyksen mukaan teollisuusalueelle meluhaittaa raideliikenteestä ei aiheudu. Tärinätorjunnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota haittojen ennaltaehkäisyyn toimintojen sijoitusratkaisista päätettäessä. Kaavatyön yhteydessä tulee laatia riittävät selvitykset tärinän leviämisestä ja osoittaa niiden pohjalta tarvittavat kaavamääräykset haittojen torjumiseksi.

Tärinälle herkkää maankäyttöä tai teollisuutta ei tule osoittaa tärinäherkille alueille ilman tärinänvaimennustoimenpiteitä edellyttävää kaavamerkintää tai -määräystä. Tärinälle herkällä maaperällä kuten savikolla tärinä voi ulottua jopa 200 metrin päähän radasta. Rautatieliikenteestä johtuvalle tärinälle herkimpiä rakennuksia ovat yleensä puolitoista tai kaksikerroksiset puurakenteiset talot. Tärinäherkkyys riippuu mm. maaperän ja rakennuksenvärähtelyn ominaistaajuudesta. Mikäli nämä ovat lähellä toisiaan, voi maaperän värähtely siirtyä ja voimistua rakennuksessa. Tärinähaittojen poistaminen jo rakennetuilta alueilta jälkikäteen on vaikeaa, ellei mahdollonta ja korjaustoimenpiteet kalliita.

Tärinän osalta kaavoituksessa tulee huomioida VTT:n selvitykset:

- Suositus liikennetärinän mittaamisesta ja luokituksista (VTT tiedotteita 2278)
- Ohjeita liikennetärinän arviointiin (VTT tiedotteita 2569)

Ko. selvityksiin perustuvien suositusten mukaan, mikäli kyse ei ole asuinrakennuksesta ja tilojen käyttötarkoitus on sellainen, että liikenteen ei katsota haittaavan lepoa, tavoiteraja uusilla rakennusalueilla on värähtelyluokan D arvo $V_w,95 \leq 0,60$ mm/s.

Liikenteen tärinästä ja runkomelusta on lisäksi olemassa mm. seuraavat VTT:n julkaisut, joissa on annettu tärinään liittyviä suosituksia:

- Suositus liikennetärinän arvioimiseksi maankäytön suunnittelussa (VTT working papers 50, Espoo 2006)
- Rakennukseen siirtyvän liikennetärinän arviointi (VTT tiedotteita 2425, Espoo 2008).
- Maaliikenteen aiheuttaman runkomelun arviointi (VTT tiedotteita 2468, Espoo 2009).

Melun- ja tärinätorjuntavastuun periaatteena on vastuun kuuluminen sille taholle, jonka suunnittelemista toimenpiteistä melun- ja tärinätorjuntatarve syntyy. Näin ollen Väylävirasto ei osallistu uuden maankäytön johdosta aiheutuviin mahdollisiin melun- ja tärinätorjunnan kustannuksiin.

Kaksoisraidevaraus

Oulu – Kontiomäki -rataosa on nykytilanteessa yksiraiteinen, mutta Väyläviraston linjauksen mukaisesti rataosalla tulee pitkällä tähtäimellä varautua yhteen lisäraiteeseen (yhteensä kaksi raidetta). Lisäraidevaraukset ovat pitkän aikavälin varauksia, joiden toteuttamisaikataulu ei ole tiedossa ja joista ei ole tarkempia suunnitelmia. Lisäksi lisäraiteen puolisuuudesta nykyiseen

raiteeseen nähden ei ole linjauksia. Rautatien läheisyyteen sijoittuvissa kaavoissa on turvattava lisäraiteen toteuttamisedellytykset tulevaisuudessa.

Väylävirastolla ei ole muuta huomautettavaa kaavahankkeesta. Väylävirasto antaa lausuntonsa rautateiden näkökulmasta. Maanteiden osalta lausunnon antaa toimivaltainen ELY-keskus.

5. Fingrid, 12.9.2024

Mustikkakankaan alueella on Fingridin voimajohtoja, mutta ne sijoittuvat tämän Mustikkakankaan asemakaavan laajennuksen 3 ulkopuolelle.

Meillä ei ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisällöstä. Lausumme mielellämme kaavoitushankkeen edetessä ja tietojen tarkentuessa.

Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajilta.

Muistamme, että voimajohtoalueelle tai sen läheisyyteen tai sähköaseman läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto.

Pyydämme toimittamaan lausuntopyynnön ensisijaisesti verkkosivun kautta www.fingrid.fi/kantaverkko/maankaytto-ja-ymparisto/luvat-ja-lausunnot tai tarvittaessa sähköpostilla risteamalausunnot@fingrid.fi.

Yleis- ja asemakaavat, joissa on Fingrid Oyj:n voimajohtoja, pyydämme lähettämään lausunnot mieluiten sähköisenä osoitteeseen kirjaamo@fingrid.fi.

6. Oulun seudun sähkö, 22.9.2024

1. Sähköverkon nykyinen kapasiteetti:

Pyydämme Teitä ottamaan huomioon asemakaavamuutoksessa sähköverkon vapaan kapasiteetin. Vapaan kapasiteetin kartta:

https://cdn.akamon.cloud/OSS/Kulutus_rajaus_26_4_2024.pdf

Yleisesti suunnittelualueella suurin mahdollinen liittymisteho on 1,6 MW. Tätä suuremmat tehot voidaan liittää Utasen sähköasemalle, jonne suurin mahdollinen liitettävä teho on 5 MW. On kuitenkin huomioitava, että mikäli uusi liittyjä haluaa käyttää tätä kapasiteettia, liittyjä vastaa verkon rakentamisesta sähköasemalle saakka. 5 MVA tehon liittäminen vaatii sähköaseman laajentamisen. Laajennuksen ja liittymän toimitusaika on arviolta 12 kuukautta.

2. Suunnittelualueen sähköverkon rakentaminen:

Alueelle suunniteltujen varasto-, teollisuus- ja jätteenkäsittelyalueiden sähkön tarpeet voivat kuitenkin vaihdella suuresti, joten alueen sähköinfrastruktuurin rakentaminen on järkevintä toteuttaa, kun alueelle tulevien toimijoiden tehontarpeet on selvitetty. Lisäksi on tärkeää huomioida, että alueen läpi kulkeva 20 kV ilmajohto on otettava huomioon niin alueen suunnittelussa kuin rakentamisessakin, jotta voidaan varmistaa toimiva ja turvallinen infrastruktuuri koko alueelle.

